

Asia: VN/34692/2024

Lausuntopyyntö toimeentulotuen kokonaisuudistuksesta

Lausunnonantajan lausunto

Velvoitteeseen ilmoittautua työttömäksi työnhakijaksi, velvoitteeseen hakea ensisijaista etuutta ja perusosan alentamiseen liittyvä lausuntopalaute:

Toimeentulotuki on jo nyt toissijainen ensisijaisiin etuuksiin nähden. KELA:n ohjeistuksen mukaan toimeentulotuen viimesijaisuus tarkoittaa sitä, että kansalaisen täytyy kykyjensä mukaan huolehtia omasta ja perheensä toimeentulosta ja hakea ensin kaikki muut etuudet, joihin hänellä saattaa olla oikeus. Aiempaa vahvenpi veloitte hakeaensisijaiset etuudet on hyvä, mutta se ei edistä toimeentulotukea hakevan työllistymistä ellei siihen ole mahdollisuuksia käytännössä. Työllisyystilanne vaihtelee alueittain ja erityisesti pitkäaikaistyöttömällä pitkä välimatka työpaikkoihin ja julkisen liikenteen puuttuminen voivat olla este työllistymiselle. Työnhakuvelvoitteen laajentamisen tarkoituksenmukaisuutta on arvioitava laajemmin. Toimeenpanossa on huomioitava erityistilanteet, joiden arvioiminen lisää ennestään työn vaatavuutta etuuskäsittelyssä sekä hyvinvointialueelle palvelutarpeen arviointityötä. Perusosan alentamisen tulisi olla poikkeuksellinen toimi, jota ei tulisi tehdä kaavamaisesti, vaan aina harkintaa käyttäen.

Perusosan suuruuteen liittyvä lausuntopalaute:

Esityksessä ehdotetaan toimeentulotuen perusosan tason leikkaamista osana julkistalouden säästöjä. Säästövaikutuksen voidaan arvioida olevan ainakin osin kyseenalainen. Leikkaaminen lisää huono-osaisuutta ja köyhyyttä sekä kasvattaa väestön eriarvoisuutta. Eriavoistuminen eri väestöryhmien kesken on kasvamassa ja tällä tavalla esitetty muutos lisää entisestään eriarvoisuutta. Perusosan alentamiseen tulee suhtautua varauksella. Perusosan alentamisesta ei ole mitään todisteita, että ihmiset aktivoituisivat paremmin. Perustuslain mukaan valtion on turvattava kaikille ihmisarvoisen elämän edellytykset – ei pelkästään hengissä pysymistä Perustoimeentulotuki pitää olla suhteessa elinkustannuksen nousemiseen, vrt. kansaneläke ja muu eläketurva.

Tiedon saamiseen ja luovuttamiseen liittyvä lausuntopalaute:

Tiedonsaamisen vahvistaminen voi edistää toimeentulotuen käsittelyprosessia, kun päätöksenteossa tarvittavat tiedot saadaan nopeammin ja oikeina. ja osaltaan saattaa ehkäistä etuuksien

väärinkäyttöä. Lähtökohtana tulee kuitenkin olla asiakkaan ihmisarvon kunnioittaminen ja oma tiedonantaminen.

Kunnan rahoitusosuuden lisäämiseen liittyvä lausuntopalaute:

Esityksen tavoite rahoituksen laajennukselle olisi varmistaa kuntien panostukset myös vaikeimmassa tilanteessa olevien nuorten työllistämiseen mahdollisimman nopeasti, jotta tukikaudet toimeentulotuella jäisivät mahdollisimman lyhyiksi on kannatettava. Huomioitava, että kunnissa on erilaiset työllistymismahdollisuudet. Työllistämisalueet vastaavat työllistämispalvelujen järjestämisestä. Hyvää esityksessä on, että kuntien rahoitusosuuden laajennus korvattaisiin kun-nille peruspalveluiden valtionosuusjärjestelmän kautta valtionosuuden pysyvänä lisäyksenä.

Asumismenojen tarkentamiseen liittyvä lausuntopalaute:

Asumismenojen tarkistamisen osalta on huomioitava mahdollisuudet löytää kohtuuhintainen asunto. Monissa kunnissa ja erityisesti isomilla paikkakunnilla on on käytännössä erittäin vaikeaa löytää kohtuuhintainen asunto. Pitkäaikaistyöttömien ja toimentulotukiasiakkaiden mahdollisuudet vaikuttaa asumismenoihinsa ovat hyvin rajalliset. Asunnon vaihtaminen lisää kustannuksia ja edellyttää edullisten vuokra-asuntojen saatavuutta ja todellisia mahdollisuuksia niiden saamiseen.

Vaikutusten arviointiin liittyvä lausuntopalaute:

Vaikutusten arviointi on tehtävä suhteessa jo tehtyihin muutoksiin ja meneillään oleviin muutoksiin (esim. työllisyysalueiden aloittaminen). Arviointia on tehtävä pienituloisten ja osa-aika työssäkäyvien tilanteesta. Nämä henkilöt joutuvat usein turvautumaan toimeentulotukeen selviytyäkseen asumis- ja muista elinkustannuksista. Esitys ei tarkastele, miten tiukentuvat ehdot vaikuttavat niihin, joiden työkyky on alentunut. Arviointia on täydennettävä jo tehtyjen sosiaaliturvan heikennysten ja mahdollisesti tulossa olevien muutosten kanssa, mikä on yhteisvaikutus

Muu lausuntopalaute:

Uudistus on ristiriidassa sen kanssa milllaiset mahdollisuudet ihmisillä olisi mahdollista osallistua työmarkkinoille.

Penttinen Erkki
Österbottens välfärdsområde - Pohjanmaan hyvinvointialue